

БӨЛІМ: ПСИХОЛОГИЯ

Әлеуметтік орта- тәрбие құралы

ЖАРИЯЛАНДЫ
26.05.2020СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/75466/>

Тәрбие құралы - әлеуметтік орта

Жоспары

1. Отбасы – педагогикалық қатынас субъекті
2. Мектеп ұжымы
3. Балалар және жасөспірімдер бірлестіктері

1. **Отбасы - педагогикалық қатынас субъекті**

Отбасы, мектеп пен мектепке дейінгі тәрбие мекемелері, балалар және жасөспірімдер бірлестіктері, көше, бұқаралық ақпарат құралдары – бұлардың бәрі де тұлға дамуындағы қалыптастырушы ықпал жасайтын ерекше «тәрбиешілер» тобын құрайды. Отбасы айтқанына көндіріп тәрбиелейді; мектеп оңтайлы қылық, дұрыс көзқарас қалыптастыруға ұмтылады; балалар мен жеткіншектер ұйымдары қарым-қатынас жүйелеріне ендіреді; ал көше болса, отбасы, мектеп, әрқилы бірлестік топтар бере алмағандардың орнын толтырады. Бала осы аталған ұйымдардың өз өмірінде қайсысы басым болса, сонысын таңдайды, соның ықпал тәуелділігінде болады.

Осыдан тәрбие тұлғаға ықпал жасаушы құрылымдардың өзара қатынастарымен бірлікте қарастырылады.

Бала үшін отбасы – ең алғашқы да аса белсенді тұлғалық қалыптасу көзі. Осыдан отбасында қабылданған көзқарастар, салт-дәстүрлер, ұстанымдар, әрекет-қылық үлгілері тұлға микроэлементіне бастау беріп, оның барша өмірінің негізгі сипатын қалайды.

Отбасы белгілі қызметтерді атқарады:

— қайта өндіру (репродуктивті) – ұрпақ келтіру (тек жалғастыру тума әрекеті, перзентті болу, оларды өсіру және тәрбиелеу қажеттігі);

— шаруашылық- экономикалық, (ортақ шаруашылық және қаржы пайдалану, еңбекке жарамсыздарға қамқорлық және оларды материалды қамсыздандыру);

— тәрбиелеу (отбасы, оның әрбір мүшесінің тұлғалық қалыптасуына жағдайлар жасау; отбасы ұжымының өз мүшелеріне жеке-дара ықпал жасап баруы; өмірлік тәжірибе, инабаттылық тәртіптері мен адамгершілік құндылықтарға баулу);

— қарым-қатынас құру (коммуникативті – отбасы ішіндегі қатынас түзу, отбасының басқа адамдармен, жанұялармен, әлеуметтік топтармен байланысын ұйымдастыру);

— қайта қалыпқа келу (рекреативті – бос уақыттарындағы демалыс іс-әрекеттерін ұйымдастыру; отбасы мүшелерінің күш-қуатын, денсаулығын қайта тіктеу шараларын қамтамасыз ету).

Отбасы тәрбиелік қызметтерінің іске асуы оның ұлттық ерекшеліктеріне, әлеуметтік –мәдени салт-дәстүрлеріне және ол енген қауымдастыққа тән талап-тәртіп ұстанымдарына байланысты.

Тұлғаның әлеуметтенуінде жетекшілік маңызға ие жалпыға бірдей жағдаяттар болады. Олар: туған күнінен бастап, балаға болатын үздіксіз де тұрақты ықпал; отбасыдағы қарым-қатынастың туысқандық, сүйіспеншілік, сенім, өзара жауапкершілік сезімдеріне негізделуі; ұрпақтан-ұрпаққа тәжірибе өткізуге бағытталған әрқилы деңгейдегі отбасы мүшелерінің өзара қарым-қатынасы және ықпалы. Өз балаларының ерекшеліктерін, қызығулары мен қажеттерін ескеруде ата-аналар мүмкіндіктері орасан.

Отбасылардың өздеріне тән ерекшеліктеріне орай топтасуы төмендегідей:

Құрылымы бойынша (мүшелер саны, жас деңгейлері): үш әулетті отбасылар – ата-аналар, балалар, немерелер; екі әулетті отбасы- ата-аналар және балалар; бір балалы; көп балалы (үш одан да көп балалы) отбасылар; толық болмаған, яғни ата-анасының біреуі жоқ; перзентсіз және т.б. отбасылар; отбасы тұрмысы және даму жағдайларына байланысты (жарасымды және қисыны кеткен жанұялар); отбасылық тәрбие стиліне орай (әкімшіл, адамгершілікті, либералды).

Әкімшіл (авторитарлы) отбасы – бала қарсылығын не күйзелісі мен селқостығын туындататын қаталдығы шектен тыс талаптарымен сипатталады. Сырттай бұл дөрекі қылық пен тұрпайы, жалған сөзден, екіжүзділіктен көрініп, балада қорқыныш пен қорғансыздық сезімін пайда етеді.

Адамгершілікті қатынас түрі (стилі) ата-аналардың бала тұлғасына болған сыйластық, құрметімен, оның көзқарас, ой-пікірлерін қабылдауымен, өзіндік дербестігін шектемейтіндігімен еленеді. Мұндай отбасылар балалар датына құлақ түре алады, өз шешімдерімен баланы тұсауламайды, оның шығармашыл ынтасының дамуына көмектеседі. Бұл отбасы жағдайында бала өзін жайлы сезінеді, әрдайым табысты әрекет

қуанышына бөленіп, оны ата-анасымен бөліседі, олардан қорықпайды, керісінше, ішкі нәзік сырларын ортаға салып, проблемаларымен бөліседі, кеңестерін тыңдауға асығады, өз қадір мәртебесін сезінеді.

Либералды стильдік қатынас отбасы баласының не істесе де бетін қайтармауға, оның жауапкерсіздігі мен өзімшілдігіне бастау береді. Балалар ата-аналарының әсіре сүйіспеншілігін «қорғаныс» етеді немесе олардың түгелдей елемей, немқұрайлылығына тап болады. Бұл баланы екіжүзділікке, менмендікке, тәртіпсіздікке, моральдық жұтаңдыққа душар етеді.

Өз перзентіне шынайы қамқорлық пен сүйіспеншілік шуағын арнаған ата-ана, негізінен адамгершілікті (демократтық) стильді қолдана отырып, орынды жерінде әкімшіл не либералды тәрбие элементтерін қолдануды да ұмытпайды.

Отбасында тиімді тәрбиелеудің белгілі ережелері қалыптасқан:

— баланы бар қалпында сүй, құрметтеу қажет;

— балаға әсер ететіні құрғақ сөз емес, оның қалай айтылғаны, шын көңілден шыққандығы мәнді;

— баламен қатынас оның жас ерекшелігіне сәйкес болуы шарт, сонда ғана үлкендер мен кішілер арасындағы дау-дамай туындамайды да ең қонымды тәрбие әдісін таңдап, қолдануға болады;

— баланың не айтқысы келетінін түсініп алған жөн, асығыс қорытынды жасаудан сақтанған дұрыс;

— жазаны істеген келеңсіз әрекеті үшін қолдануға үйренген жөн, баланы намысына тиіп, қорламаңыз (ешуақытта бала жаман емес, оның қылығы жаман);

— бала жөнінде басқалар (мұғалімдер, көршілер) тарапынан айтылған сын пікірлерден қорытынды жасаудан бұрын оның өзімен әңгімелесіп, әрекетінің себебін анықтап, кейін шешім қабылдаған жөн: жұрт алдында өз беделіңді жоғалтамын деп шошынудың қажеті шамалы, өз балаңның сенімінен айырылып қалмаған дұрыстау;

— балаға үйрететініңді алдымен өзің үйреніп, біліп ал;

— өз балаңызға қанша рет «жоқ» деп, бетін қайтаратыныңызға мән беріп көріңіз, содан қорытынды шығарыңыз. Бала ата-анасына түгелдей тәуелді;

— бала жасына қарамай, басыбайлы қадағалауды жек көреді. Ата-анасының өз өміріне шын ықыласпен араласқанын ғана ұнатады. Бала табиғатынан ата-анасын сүйеді;

— баламен өмір, тұрмыс жөнінде жиі сұхбаттасып тұрған жөн, себебі қателіктен ешбір адам қашып құтыла алмайды;

— баланы қиындықтар құрсауында жападан жалғыз қалдыруға болмайды.

Отбасы тәрбиесінде қолданылатын басты әдістер – бұл өнеге-үлгі, бірлікті еңбек, іс-әрекет, әңгіме-сұхбат, қолдап-қуаттау, баланы қорғау. «Мендей бол!», «Мендей істе!» ұранымен тәрбиелей отырып, ата-аналар өз өнегесімен қалай жасау, еңбектену қажеттігін үйретіп, сыйластық-сүйіспеншілік сезімін білдіреді. Отбасыда ешкім «мен енді сені тәрбиелемеймін» — деп айтпағаны жөн, себебі төңіректің бәрі: — баланы қалыптастыруда өз үлесін қосып барады. Балаға болған қатынас, ата-аналар арасындағы байланыс, басқа адамдармен араласу, отбасы ішіндегі тұрмыс процесі, барша отбасылық істер. Сондықтан да тәрбие үшін арнайы шарт, жағдайлар жасаудың тіпті де қажеті жоқ – тек қана дұрыс, инабатты, адамгершілік әдеп сақтап, өмір сүруді басты ұстаным етіп алу керек.

2. Мектеп ұжымы

Көп авторлардың пікірінше, тұлғаның дамуы мен қалыптасуы тек ұжымдық тәрбие жүйесінде іске асуы мүмкін. Осы жағдайда ғана ұжым дұрыс әрекеттегі өзіндік басқарым органына, тұлғалық арақатынастағы ұжымшылдыққа және өзара жауапкершілікке ие болады. Бұл өз кезегінде жан-жақты дамуға, еркіндікке, қорғанысты болуға, сонымен бірге әр тұлғаның мәртебесін көтеруге жол ашады.

Педагогикалық әдебиеттерде келесідей белгілерге ие болған әрқандай тәрбиеленушілер бірлестігі – ұжым деп аталады:

— ортақ әлеуметтік мәнді мақсатқа ие. Қалаған топтың мақсаты бар: дүкен кезегінде тұрған не автобус күтіп тұрған адамдардың да, қылмыскерлердің де. Әңгіме, ол мақсаттың мағынасында, неге бағдарлануында. Ал ұжым мақсаты әлеуметтік мақсаттармен ұштасады, оны қоғам да, мемлекет те қолдап, қуаттайды.

— іс-әрекет – ортақ мақсатты іске асыруға бағытталады.: ол бірлікті ұйымдастырылып, ұжым мүшелерінің іс-әрекет нәтижесіне болған ерекше жауапкершілігін танытады.

— жауапкерлі тәуелділік қатынасында болуы. Ұжым мүшелері арасында мақсат не іс-әрекет бірлігі ғана емес, сонымен бірге оларға байланысты ерекше бірін-бірі қажетсіну қатынастары жүйесі қалыптасады.

— Сайлаумен тағайындалатын ортақ басшы орган. Ұжымдарды басқару органдары ұжымның аса беделді мүшелерін тікелей және ашық сайлау жолымен қалыпқа келтіріледі.

Сонымен, мектеп ұжымы – бұл әлеуметтік мәнді мақсатпен, іс-әрекетпен, сол іс-әрекетті ұйымдастыру бағытымен бірлескен, ортақ сайлану органымен, ынтымағымен,

ортақ жауапкершілігімен, теңдей құқық пен міндеттерге ие бола тұрып, өзара тәуелділігін тани білген барша тәрбиеленушілер тобынан құралады.

Тұлға әлеуметтенуінде мектеп ұжымының ықпалы өте күшті. Себебі, бұл ұжым өз ішіне біртұтас жалпы мектептік ұжымды, сыныптар, үйірмелер, спорттық бөлімдер, уақытша ұжымдық бірлестіктер құрылымдарын қамтиды. Тәрбиеленушілер өз алдына ұжым есептелетін оқу, еңбек, қоғамдық, көркем өнер – шығармашылық, клубтық, спорттық және өзге де бірлестіктердің мүшелері болуы ықтимал.

Тәрбиеленушілер тобының аса мәнді сапасы- әлеуметтік-психологиялық кемелі. Себебі, осындай кемел деңгейі ғана топты түбегейлі жаңа әлеуметтік құрылым – топ-ұжым дәрежесіне жетілдіреді.

Ұжым қалыптасуының төменгі деңгейі бұл топ- конгломерат («қырық рулы- тобыр»), бұрын бірін-бірі танымаған, бір кеңістікте , бір уақытта қандай да себептермен кездесіп, топтасып қалған балалар бірігімі (балалар лагерлері, әрқилы денсаулық сақтау және т.б. топтар). Бұл топтағылардың ара-қатынастары үстірт, жағдайға байланысты. Мұндай топ бірте-бірте өз атамасына ие болып, ортақ мақсат төңірегінде бірлесе бастауы да мүмкін.

Егер осындай бірлесу жүріп, ортақ іс-әрекет белгіленсе, конгломераттар бір саты көтеріліп – одақтасқан (ассоциативті) топқа айналуы мүмкін. Осы деңгейде топтың ортақ өмірлік тіршілігі, іс-әрекеті өрбіп, ұжым құрылымына тән бастау алуы мүмкін.

Рәсми алғашқы топ аймағындағы бірлікті іс-әрекет одақтасқан (ассоциативті) топқа жоғары деңгейлі құрылымға, ең бастысы тұлға аралық қатынастарға жаңа өң беретін еңбектік мақсат төңірегінде ұжымдасқан топ- кооперацияларға есік ашады.

Еңбек тобы- кооперация нақты және ұжымдаса әрекетке келуші құрылымға ие, жоғары қызметтестік қатынасқа бейім топ дәрежесіне көтеріледі, оның тұлғааралық қатынастары іскерлік сипатқа ие болып, жоғары нәтижелер көзіне айналады. Бұл кооперация тобының келесі жоғары деңгейдегі дербестенген – автономиялы тобына айналуына мүмкіндік береді.

Дербестенген автономиялы топ жоғары ынтымағымен ерекшеленеді. Дәл осы деңгейде топ балалары өздерінің ұжым мүшелігін сезінеді. Осы жағдайда ғана ұжымның әрбір мүшесі өзінің даралығын сезіне отырып, іштей бірлік және ынтымаққа келіп, аса жоғары деңгейге жетуге ұмтылыс білдіреді.

Дегенмен, кейде дербестікке ие болған топ, еңбек бірлестігі – ұжымнан бөлініп, өз бетінше кетуге де ынта білдіруі мүмкін. Мұндай жағдай топтың тұйықтыққа беріліп, басқа топтардан ажыралып, оларды өзіне қарсы қоюынан да болуы мүмкін. Осыдан топ жалған ұжым сипатына енуі күтіледі.

Керісінше, егер бірлестік тұлғааралық қарым-қатынас пен өзара әрекетке келетін

болса, онда ұжымдасқан бағыт-бағдар қалыптасып, топ кәдімгідей бір мақсатты, ортақ іс-әрекет төңірегінде біріккен ұжымға айналады.

Ұжымдар өндірістік, саяси, мектептік, отбасылық, көркем өнер бірлестіктері болып ажыралады. Мектеп ұжымы күрделі сипатқа ие болуымен, өз ішіне оқушылар ұжымын және мұғалімдер ұжымын қамтиды.

Оқушылар ұжымында келесі бірлестіктер болуы мүмкін:

— бастапқы (не өзара байланысты) ұжым- ұзақты қарым-қатынасқа түскен бір сыныптағы оқушылар (сынып);

— жалпы мектептік ұжым – ол сынып бірлестіктерінен құралады.

Кейбір оқу-тәрбие жұмыстарды орындау үшін ұзақты не қысқа мерзімді, уақытша ұжымдар түзіледі: үйірмелер, спорт секциялары және т.б.

Соңғы кездері әлеумет танушылар ұжым ішінде шағын топтарды бөліп қарастыруды жөн көруде. Шағын топ қатысушыларының өзара жақындығы әлеуметтік мәнді мақсаттардан болмай, олардың арасындағы жеке сыйластық пен кішігірім топтық қызығуларға негізделеді.

Мектеп ұжымының даму процесі кездейсоқ емес, ол педагогикалық басқарымды. Ұжымды педагогикалық басқару тұрғысынан келесі ережелерді ескеру қажет:

— педагогикалық басшылық тәрбиеленушілердің өз бойына тән дербестік пен еркіндікке болған ұмтылысына негізделуі шарт;

— педагогикалық басшылық жүйелі түрде ауысып барғаны дұрыс, себебі, ұжым-қозғалысты, үздіксіз дамудағы құбылыс;

— барша тәрбиелік ықпалдар: отбасы, қоршаған орта, сынып мұғалімдері -өзара сәйкестендіріле, бірлікті іске асырылуы тиіс;

— ұжым мүшелерінің өз міндеттерін орындауын бақылау, қадағалау және реттеу демократиялық басшылық шеңберінде іске асуы міндетті;

— тапсырмалар бөлістіруде олардың ұжымға ғана қажеттігін ескеріп қоймай, тәрбиеленушілер қызығуларына сәйкестігін де ойластырған жөн;

Ұжым ынтымақтастығын болдырудың келесідей жолдарын пайдалану қажет:

— бірлікті іс-әрекет. Оқушылар әрқилы іс-әрекеттермен айналысады: оқу, қоғамдық пайдалы жұмыс, еңбек, ойын, көркем өнер, эстетикалық, спорт, туризм және т.б.

Мектеп субъекттерін алдымен біріктіретін оқу істері, себебі олар бір бағдарлама негізінде орындалады, оқуды жүргізетіндер де бір мұғалімдер тобы, үйренетін әлеуметтік тәжірибелері де, әртүрлі себептермен болатын толғаныс, күйзелістері де

ортақ. Ұжым басын қосуға себепкер — дұрыс педагогикалық басшылықпен ұйымдастырылған еңбек және ойын әрекеттері. Ойын арқылы тәрбиеленушілер қоршаған болмысты таниды, ойынды ойластыратын да өздері;

— ұжым салт-дәстүрлері;

— ұжым қызметтерінің мазмұны және жүрісі;

— тәрбиеленушілердің ұжымда не болып жатқанынан хабардар болуы, осыдан балалардың ортақ толғанысы туындайды;

— салыстыру, жариялылық, жәрдем, ұнамды баға принциптеріне сәйкес өткізілетін жарыс, бәсекелер;

— ұжым кейпі мен эстетикасы;

— өзіндік басқарымның ұйымдастырылуы.

Өзіндік басқарым – бұл ұжым тіршілігінің өкілетті тұлғалар тарапынан реттеліп баруы.

Өзіндік басқару органдары және олардың саны нақты жұмыстарға байланысты белгіленеді. Олар тұрақты (сынып кеңесі, оқушылар комитеті, староста) және уақытша (штабтар, комиссиялар, жұмыс бабындағы кеңестер) болуы мүмкін.

Мектептегі өзіндік басқарудың ең жоғары органы – жалпы мектеп ұжымының не оның өкілдерінің жиналысы. Жиналыс шешімдері өкілетті мүшелерге берілген құқықтар деңгейінде қабылданады.

Мектептегі өзіндік басқарудың орындалу шарттары төмендегідей:

— басқару органдары мен сайланған өкілетті тұлғалардың ретімен ауысып баруы;

— сатылы жауапкершілік жүйесінің болуы;

— уақытымен берілетін есеп;

— басқару істеріне ойын элементтерін қосып бару.

10.3. Балалар және жасөспірімдер бірлестіктері

Балалар және жасөспірімдер бірлестіктері (БЖӨБ) тәрбиеленушілердің қызығулары мен қажеттерін қанағаттандыру негізінде олардың мүмкіндіктерін дамыту мен іске асыруда көмегін тигізеді. Мұндай бірлестіктер әр балаға өз қалағанымен айналысуға, өз мүдделерін қорғауға, өзіндік басқару жұмыстарына араласуға мүмкіндік береді. БЖӨБ-де тәрбиеленушілер қоғамдық қатынастар тәжірибесін игереді, сонымен бірге өздеріне жаңалық болған әлеуметтік рольдерді атқаруға үйренеді.

Тәрбиеленушілер әрқилы мақсаттар төңірегінде бірігеді. Ондай мақсаттар түрлері келесідей болуы мүмкін: өз құрбыларымен ресми емес қарым-қатынасқа түсу; қарым-қатынас шеңберін кеңейту; тұрмыстағы өз орны мен беделін анықтауда, құқықтары мен еркіндігін қорғауда, ересек өмірге дайындалуда жәрдем алу.

Балалар бірлестіктері жағдайындағы тұлғаның әлеуметтенуіне байланысты мәселелерді шешуге бағытталған тәрбиелік жұмыстар өз мақсаты, мазмұны және құрылымы бойынша сыныптан тыс жұмыстардан көптеген ерекшеліктерімен ажыралады. Мысалы, БЖӨБ мақсаты бір тараптан – тәрбиеленушінің өз алдына қойған мақсаты ретінде қарастырылса, екінші тараптан – бірлестік істеріне араласқан ересектердің де тәрбие мақсаты ретінде қабылданады.

БЖӨБ-де тәрбиеленушілер іс-әрекеттерінің әлеуметтік маңызы арта түседі. Бұған себепші болатын шарт – тұлғаның әлеуметтенуіне табыс беретін жағдайлардың жасалуы, осының нәтижесінде оқушыда қоғамдағы әлеуметтік қызметтерді орындауға деген ынта-ықыласы қалыптасады, сонымен бірге тәрбиеленушілердің қажеттері мен қызығуларын қанағаттандырудың көздері ашылып, баланың өзінің де, ол қатысқан ұжымның да іштей мазмұн- сапалық тұрғыдан дамып, байи түсуіне, жаңа ұмтылыстар бағытын алуға көмегін тигізеді, тұлғаның әрекет-қылық талаптары қоғамдық норма, құндылықтар, әлеуметтік бағдарламаларға сәйкес ретке келеді, баланың қорғану қызметтері орындалып барады.

Балалар мен жасөспірімдер бірлестігі төмендегідей белгілермен ажыралады:

— іс-әрекет мазмұны (еңбектік, бос уақыттарды толтыру, қоғамдық – саяси, діни, патриоттық, танымдық және т.б.)

— мерзімі (тұрақты — мектепте, қосымша білім беру мекемелерінде, балалар мекен жайында; уақытша- балалардың жазғы орталықтары, туристік топтар және т.б.; нақты жағдайларға орай — жәрдем қызметі қатысушылары, әрқилы жиындар, слеттер және т.б.);

— басқару формасы (ресми емес, үйірмелік, ұжымдасқан мейрам, кештер және т.б.).

БЖӨБ іс-әрекет, қызметтері өз мазмұны, формалары және әдістерімен ажыралып, тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктеріне, олардың қызығулары мен қажеттеріне сәйкес іске асырылады. Балалар не жас өспірімдер бірлестіктерінің бірін таңдауы, бір ұжымнан екіншісіне ауысу құқығы оқушылардың өз еркінде. Мұндай баламалы бағыт мүдде, мұқтаждықтарға байланысты таңдау жасап, соған сәйкес өз ойын, бағдарламасын іске асыру мақсатында өзіндік жоспар түзуге, мерзімін белгілеп, орындау жөн-жосығын айқындауға мүмкіндік алады.

Бүгінгі таңдағы педагогикалық әдебиеттерде (Н.Г.Полянская және басқалар) балалар бірлестіктерінің қызмет атқару моделі берілген. Мұнда балалар бірлестіктеріндегі

тәрбиеленушілер тұлғасын дамыту ерекшеліктеріне сәйкестендірілген іс-әрекеттерді ұйымдастырудың негізгі кезеңдері мен педагогикалық шарттары көрсетілген. Олар: алғашқы бейімделу, жаңа іс-әрекет түрлерін меңгеру, жаңа жағдайға орай өз мүмкіндіктерін іске асыруға үйрену, білімдері мен ептіліктерін тұрмыста пайдалануға дайындық жасау.

Бұл бірлестіктердегі іс-әрекеттер тобы үш принципке орай орындалып барады:

— балалар мен жас өспірімдердің бірлестіктері шеңберінде жалпы адамзаттық құндылықтарды жан-жақты үйлестіру;

— тәрбиеленушілерді адамның өмірлік ұстанымдары мен әлеуметтік ролдерінің дамуына ұтымды негіз қызметін атқаратын қоғамдық әрі тұлғалық мәнді қатынастарға араластыру;

— балалар бірлестіктерінде тәрбиеленушілердің өзіндік ұйымдасуына және бойындағы мүмкіндіктерін өзінше жүзеге асыруына жәрдем беретін ұжымның өзіндік басқаруы мен педагогикалық жетекшілікті өзара байланыстыра жүргізу.

Ерекше тәрбиелік мүмкіндіктерге ие уақытша бірлестіктер де (балалар лагерлері, жастардың ауыспалы топтары, нұсқау беру жиындары) маңызды істер атқаруда. Мұндай қысқа мерзімді ұжымдарда бала кең өрісті әрі жедел қатынастарға түсіп, құрбы-құрдастарымен тез тіл табысып, жан-жақты шығармашылық қабілеттерін іске асыруға қолайлы мүмкіндіктер алады. Уақытша бірлестіктерде жасөспірімдер өз тіршілігін өз бетінше ұйымдастыруға ұмтылып, бастапқы енжар бақылаушы қалпынан белсенді ұйымдастырушы тұлға дәрежесіне көтеріледі.

Бірлестіктегі ересектер мен құрбыларының ықпалынан тәрбиеленуші бойында орнығып, көрінетін әлеуметтік әрекет-қылық үлгілері балаға өзін белсенді субъект ретінде тануға, игерген тұрмыс, тәлімдік қалып, талаптарды орындауға жол ашады.

Бала дамуы нәтижесінде тұрақтанған сапалық өзгерістер — өзара нақты қатынастар барысындағы тәрбиешілер мен тәрбиеленушілердің бірлікті, қызметтес іс-әрекеттерінің жемісі.

Сұрақтар мен тапсырмалар

1. Баланы отбасыда дұрыс тәрбиелеудің шарттары қандай?
2. Отбасыдағы тәрбие әдістерін атаңыз.
3. Балалардың қоғамдық бірлестіктерінің ерекшеліктері неде?
4. Балалар ұжымына тән белгілер қандай?
5. Ұжымдық бірлестіктерге сипаттама беріңіз.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы**. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.